

نام و نام خانوادگی:

زمان برگزاری: ۱۵ دقیقه

نام آزمون: فنون دهم ارایه (تستی)

تاریخ آزمون:

۱ کدام جمله فاقد سجع است؟

- ۱ الهی اگر خام پخته‌ام کن و اگر پخته‌ام سوخته‌ام کن.
- ۲ الهی از کشته تو خون نیاید و از سوخته تو دود.
- ۳ الهی روی بنما تا در روی کسی ننگریم.
- ۴ الهی به حرمت نامی که تو دانی به فریاد رس که می‌توانی.

۲ در کدام گزینه واج آرایی در مصوت کوتاه اتفاق افتاده است؟

- ۱ ای هست کن اساس هستی
- ۲ خواب نوشین بامداد رحیل
- ۳ بر او راست خم کرد و چپ کرد راست
- ۴ معاشران گره از زلف یار باز کنید
- ۱ کوتاه ز درت درازدستی
- ۲ بازدارد پیاده را ز سبیل
- ۳ خروش از خم چرخ چاچی بخاست
- ۴ شبی خوش است بدین قصه‌اش دراز کنید

۳ نوع سجع در واژه‌های قافیۀ کدام بیت با دیگر ابیات متفاوت است؟

- ۱ چون او ز تو دور شد به فرسنگ
- ۲ ای کعبۀ من جمال رویت
- ۳ این چوب که عود بیشۀ توست
- ۴ دارم سخنی نهفته با تو
- ۱ تو نیز بزن قرابه بر سنگ
- ۲ محراب من آستان کویت
- ۳ مَشکن که هلاک تیشۀ توست
- ۴ زانگونه که کس نگفته با تو

۴ نوع سجع در کدام گزینه متفاوت است؟

- ۱ هیزم درویشان را خریدی به حیف و توانگران را دادی به طرح.
- ۲ آنکه بر دینار دسترس ندارد، در همه دنیا کس ندارد.
- ۳ مُلک بی‌دین باطل است و دین بی‌مُلک، ضایع.
- ۴ گاه از ندیدن خطّ مکتوب منتعش و گاه از ندیدن روی مطلوب، مشتعل.

۵ شاعر در کدام بیت از آرایۀ «واج آرایی» بیش‌تر، در دو واج بهره برده است؟

- ۱ گوهر پاک بیاید که شود قابل فیض
- ۲ از خزان برگ رزان ریزان شد ای گل چهره خیز
- ۳ دلا ز قید حریفان بی‌خرد بگریز
- ۴ تا ز میخانه و می نام و نشان خواهد بود
- ۱ و ر نه هر سنگ و گلی لؤلؤ و مرجان نشود
- ۲ یاد کن از برگ‌ریز عمر و می در جام ریز
- ۳ تو مرغ زیرکی از دام دیو و دد بگریز
- ۴ سر ما خاک ره پیر مغان خواهد بود

۶ در همه گزینه‌ها به جز گزینه از دو نوع جناس استفاده شده است.

- ۱ به وحدت رستم از غرقاب وحشت
- ۲ مهر آزمای مهرۀ بازوش جان و عقل
- ۳ عدل تو تا ز اهتمام حامی آفاق شد
- ۴ سخت دلبستگی‌ای داشت به بالم صیاد
- ۱ به رستم رسته گشت از چاه، بیژن
- ۲ حلقه به گوش حلقۀ گیسوش انس و جان
- ۳ با گل و مل کس دگر خار ندید و خمار
- ۴ تا نشد بالش او پر ز پرم خواب نکرد

۷ نوع سجع مصرع اول گزینه با سایر گزینه‌ها متفاوت است.

- ۱ ای صاحب کرامت شکرانه سلامت
- ۲ صوفی چرا هشیار شد ساقی چرا بی‌کار شد
- ۳ خلق چو مرغایان زاده ز دریای جان
- ۴ در رفتن جان از بدن گویند هر نوعی سخن
- ۱ روزی تفقدی کن درویش بی‌نوا را
- ۲ مستی اگر در خواب شد مستی دگر بیدار شد
- ۳ کی کند این‌جا مقام مرغ کز آن بحر برخاست
- ۴ من خود به چشم خویشتن دیدم که جانم می‌رود

۸ بارزترین آرایه در عبارت «سلام او در وقت صبح مؤمنان را صبح است و پیغام او مفتاح فتوح است.» کدام است؟

- ۱ مجاز ۲ اشتقاق ۳ کنایه ۴ حسن تعلیل

۹ کدام بیت دارای «جناس» است؟

- ۱ هر دو گون آهو گیا خوردند و آب
 ۲ لذت هستی نمودی نیست را
 ۳ اگر لطفش قرین حال گردد
 ۴ بخور تا توانی به بازوی خویش
 ۱ زمین یکی سرگین شد و زان مشک ناب
 ۲ عاشق خود کرده بودی نیست را
 ۳ همه ادبارها اقبال گردد
 ۴ که سعیت بود در ترازوی خویش

۱۰ در کدام بیت، «واج آرای» مشهود نیست؟

- ۱ جان بی جمال جانان جهان ندارد
 ۲ هرگز حدیث حاضر غایب شنیده‌ای؟
 ۳ شور شراب عشق تو، آن نفسم رَوَد ز سر
 ۴ من بسته دام تو، سرمست مدام تو
 ۱ هر کس که این ندارد، حقاً که آن ندارد
 ۲ من در میان جمع و دلم جای دیگر است
 ۳ کاین سر پر هوس شود خاک در سرای تو
 ۴ آوخ که چه دام است این؟ یارب چه مدام است آن؟

۱۱ کدام بیت آرایه‌ی «ترصیع» دارد؟

- ۱ شکرشکن است یا سخن گوی من است
 ۲ جوی روان سیمین گشته ز آب
 ۳ عشق تو نهال حیرت آمد
 ۴ کلاه سعادت یک بر سرش
 ۱ عنبر ذقن است یا سمن بوی من است
 ۲ برگ رزان زرین گشته ز باد
 ۳ وصل تو کمال حیرت آمد
 ۴ گلیم شقاوت یکی در برش

۱۲ در کدام بیت جناس تام وجود ندارد؟

- ۱ منگر که شه و میری، بنگر که همی میری
 ۲ دوش از در میخانه کشیدند به دوشم
 ۳ ایا غزالسرای و غزالسرای بدیع
 ۴ طومار ندامت است طبع من
 ۱ در زیر یکی توده رو «کم ترکوا» بر خوان
 ۲ تا روز جزا مست ز کیفیت دوشم
 ۳ بگیر چنگ به چنگ اندر و غزل بسرای
 ۴ حرفی است هر آتشی ز طومارم

۱۳ تمام ابیات کدام گزینه آرایه «ترصیع» دارند؟

- الف) بخشش تو برون شده ز بیان
 ب) کشیدم قلم در سر نام خویش
 ج) خواست پریدن چمن از چابکی
 د) بشر ماورای جلالش نیافت
 ه) ای منور به تو نجوم جلال
 و) از کبد فارغ بدم با روی تو
 ز) نه ملک را ز طاعت تو ملام
 ۱ کوشش تو فزون شده ز مقال
 ۲ نهادم قدم بر سر کام خویش
 ۳ خواست چکیدن سمن از نازکی
 ۴ بصر منتهای جمالش نیافت
 ۱ ای مقرر به تو رسوم کمال
 ۲ وز زبَد صافی بدم در جوی تو
 ۳ نه فلک را ز خدمت تو ملال

- ۱ ز - ه - الف - ب ۲ ج - د - ه - ز ۳ ب - ج - د - ه ۴ و - د - ب - ج

۱۴ شاعر در کدام بیت به ترتیب از آرایه «واج آرای» و در کدام بیت از آرایه «واژه آرای» بهره برده است؟

- الف) ولیکن تو بستان که صاحب خرد
 ب) از خزان، برگ رزان ریزان شد ای گل چهره خیز
 ج) خاقانی و درد نهان، خون دل از ناخن روان
 د) می چکد شیر هنوز از لب همچون شکرش
 ۱ از ارزان فروشان به رغبت خرد
 ۲ یاد کن از برگ ریز عمر و می در جام ریز
 ۳ وز ناخن غم هر زمان، مجروح رخسار آمده
 ۴ گرچه در شیوه گری هر مژه اش قتالیست

- ۱ الف - د ۲ ب - ج ۳ ج - الف ۴ د - ب

۱۵) کدام گزینه فاقد «واژه آرای» است؟

- ۱) گر برود جان ما در طلب وصل دوست
 ۲) میل رفتن مکن ای دوست دمی با ما باش
 ۳) مصلحت نیست که از پرده برون افتد راز
 ۴) بی جمال عالم آرای تو روزم چون شب است
- حیف نباشد که دوست دوست تر از جان ماست
 بر لب جوی طرب جوی و به کف ساغر گیر
 و نه در مجلسِ رندان خبری نیست که نیست
 با کمال عشق تو در عین نقصانم چو شمع

۱۶) در چند مورد، آرایه مذکور در روبه‌روی ابیات، درست است؟

- الف) هرگز نم‌نشکفت از وصلت گلی بعد از وفات
 ب) آهی نمی‌کشیم که گردد خطا ز خصم
 ج) بدان آشفته‌حالی روز خویش از شورش کشتی
 د) مپرس از هجر و حال چشم شب‌بیدار من کامشب
- جز گل حسرت دمد آیا چه گل از گل مرا (جناس ناهمسان)
 تیری نمی‌جهد به غلط از کمان ما (تشخیص)
 رسانیدم به پایان کاهل کشتی روز طوفان را (سجع)
 فسونی خواند تا صبح قیامت بست خوابش را (تضاد)

- ۱) دو ۲) سه ۳) یک ۴) چهار

۱۷) کدام گزینه جناس همسان به کار نرفته است؟

- ۱) نگویم مشک تاتار است زلفت
 ۲) باز توام باز توام چون شنوم طبل تو را
 ۳) گر عمارت شداد شد بهشت برین
 ۴) بر سرم هرچه عشق بنوشته است
- که صد تاتار در یک تار دارد
 ای شه و شاهنشاه من باز شود بال و پرم
 بین که بر چه طریقتش بهشت و شد شداد
 یک به یک بر سر زبان دارم

۱۸) آرایه‌های برابر همه بیت‌ها درست است به جز گزینه

- ۱) کاووس کیانی که کی اش نام نهادند
 ۲) فلک حکایت خوناب دیده فرهاد
 ۳) نماز شام به بام ار کسی نگاه کند
 ۴) چند شب‌ها به غم روی تو روز آوردم
- کی بود، کجا بود کی اش نام نهادند (واج آرای - جناس تام)
 به لعل بر کمر کوهسار بنویسید (تلمیح - استعاره)
 دو ابروان تو گوید مگر هلالست این (تشبیه - جناس ناقص)
 که تو یک روز نرسیده و نواخته‌ای (واژه آرای - استعاره)

۱۹) آرایه‌های «جناس - تضاد - تناسب - واج آرای» به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- الف- رازی مگوست، صولت جاوید چشم تو
 ب- دستم نداد قوت رفتن به پیش دوست
 ج- آن همه ناز و تنعم که خزان می‌فرمود
 د- دردی است درد عشق که هیچش طیب نیست
- رازی که بود پشت و پناه نگاه ما
 چندی به پای رفتن و چندی به سر شدم
 عاقبت در قدم باد بهار آخر شد
 گر دردمند عشق بنالد، غریب نیست

- ۱) ب، ج، د، الف ۲) د، ج، ب، الف ۳) ب، الف، ج، د ۴) د، الف، ج، ب

۲۰) آرایه‌های مقابل کدام بیت همگی درست هستند؟

- ۱) هم صغیر و خدعه مرغان تویی
 ۲) از من گذشت و من هم از او بگذرم ولی
 ۳) گلچین رسید و نوبت با من وزیدنت
 ۴) سعدی اگر داغ عشق در تو مؤثر شود
- هم انیس وحشت هجران تویی (مراعات نظیر، ترصیع)
 با چون منی به غیر محبت روا نبود (اشتقاق، جناس)
 دیگر تمام شد گل سرخم تمام شد (تشبیه، تکرار)
 فخر بود بنده را داغ خداوندگار (واج آرای، جناس تام)

پاسخنامه تشریحی

۱) این جمله، فاقد سجع است، اما کلمات «پخته‌ام و سوخته‌ام» - «خون و دود» و «دانی و می‌توانی» در گزینه‌های دیگر سجع هستند.

۲) در ابیات گزینه «۱» و «۳» واج‌آرایی در صامت اتفاق افتاده است. در گزینه «۴» واج‌آرایی در مصوت بلند «آ» است. تنها در گزینه «۲» است که واج‌آرایی در مصوت کوتاه «-» اتفاق افتاده است.

۳) واژه‌های قافیه در بیت‌های «۲»، «۳» و «۴» - «رو - کو - بیشه - تیشه - نهفته - نگفته»؛ سجع متوازی دارند. اما در گزینه «۱» سجع مطرف است. «فرسنگ - سنگ» سجع این گزینه مطرف ولی در سایر گزینه‌ها متوازن است.

گزینه «۱»: حیف - طرح

گزینه «۲»: دسترس - کس

گزینه «۳»: باطل - ضایع

گزینه «۴»: منتعش - مشتعل

۵) تکرار واج «ر»: ۹ بار

تکرار واج «ز»: ۸ بار

۶) در این گزینه تنها یک جناس افزایشی به کار رفته است (مهر - مهره).

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: رستم - رستم (جناس ناقص حرکتی) / رستم - رسته (جناس اشتقاق)

گزینه «۳»: گل - گل (جناس ناقص اختلافی) / خار - خمار (جناس ناقص افزایشی)

گزینه «۴»: بال - بال (جناس ناقص افزایشی) / پُر - پَر (جناس ناقص حرکتی)

۷) در گزینه «۳» واژگان مرغابیان و جان سجع مطرف دارند و در سایر گزینه‌ها بین واژگان «کرامت - سلامت»، «هشیار - بی‌کار» و «بدن - سخن» سجع متوازی وجود دارد.

۸) صباح و صبوح / افتتاح و فتوح / با هم اشتقاق دارند.

۹) آب - ناب (ناقص افزایشی)

۱۰) بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: صامت «ج»، «ن»

گزینه «۳»: صامت «ش»، «س»

گزینه «۴»: صامت «س»، «د»

۱۱) بیت گزینه‌ی «۱»، آرایه‌ی ترصیع دارد:

شکرشکن است یا سخن‌گوی من است.

↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓

عنبرذقن است یا سمن‌بوی من است.

ابیات گزینه‌های «۲»، «۳» و «۴» آرایه‌ی موازنه دارند.

۱۲) در گزینه «۴» طومار در هر دو مصراع در یک معنی است. در گزینه «۱»، «میری و میری» در گزینه «۲»، «دوش، دوش» و در گزینه «۳»، «چنگ و چنگ» جناس تام هستند:

امیری (امیر هستی) / می‌میری، کنف / دیشب، ساز موسیقی / مجاز از دست.

۱۳) در ترصیع، کلمات دو مصراع دارای سجع متوازی هستند.

الف) بیت آرایه موازنه دارد. «مقال و بیان» سجع متوازن دارند.

و) کلمات «فارغ و صافی» دارای سجع متوازن هستند.

ز) «ملام و ملال» دارای سجع متوازن هستند و موازنه می‌سازند.

۱۴) الف) واج‌آرایی در «واژه‌آرایی ندارد» - «خَرَد» - «دانایی» / خَرَد - خریدن

ب) واج‌آرایی در «ز» / واژه‌آرایی ندارد.

ج) واج‌آرایی در «ر» / واژه‌آرایی «ناخن»

د) واج‌آرایی «ش» / واژه‌آرایی ندارد.

۱۵) در بیت این گزینه جوی «اول» در معنی جویبار و جوی «دوم» در معنی فعل امر استفاده شده است.

گزینه ۱) واژه‌آرایی (دوست - جان)

گزینه ۳) واژه‌آرایی (نیست)

گزینه ۴) واژه‌آرایی (تو)

فنون دهم آرایه (نستی)

۱۶) ۱ ۲ ۳ ۴ گُل و گِل: جناس ناهمسان (جز گل حسرت دهد آیا چه گُل از گِل مرا)

صبح و شب: تضاد

۱۷) ۱ ۲ ۳ ۴ بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۲: «باز» نوعی پرندۀ شکاری - باز «دوباره»: جناس همسان

گزینه ۳: «بهشت» به معنی «جنت» - بهشت «هشتن و رها کردن»: جناس همسان

گزینه ۴: «سر»: «فکر و اندیشه» - سر: «نوک»: جناس همسان

۱۸) ۱ ۲ ۳ ۴ استعاره ندارد. واژه آرایبی: واژه «روز» دو بار در بیت تکرار شده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: جناس تام: (کی: چه وقت / کی: پادشاه: لقب پادشاهان)

گزینه ۲: استعاره: (لعل: اشک / تلمیح: بیت اشاره دارد به داستان فرهاد و شیرین.)

گزینه ۳: تشبیه: (ابرو به کمان مانند شده است.) / جناس ناقص: بام و شام

۱۹) ۱ ۲ ۳ ۴ الف ← واج آرایبی مصوت کوتاه — ← صولتِ جاوید چشمِ تو

ب ← جناس (دست - دوست)

ج ← تضاد ← خزان و بهار

د ← تناسب ← درد - دردمند - طیب

۲۰) ۱ ۲ ۳ ۴ واج آرایبی در مصوت «ه» و صامت «د» و «ر» / جناس تام در کلمۀ داغ: سوختگی / مهری که روی غلام یا برده می‌زنند تا شناخته شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: بیت فاقد ترصیع است.

گزینه ۲: بیت فاقد جناس است.

گزینه ۳: بیت فاقد تشبیه است.

پاسخنامه کلیدی

۱	۱	۲	۳	۴
۲	۱	۲	۳	۴
۳	۱	۲	۳	۴
۴	۱	۲	۳	۴
۵	۱	۲	۳	۴

۶	۱	۲	۳	۴
۷	۱	۲	۳	۴
۸	۱	۲	۳	۴
۹	۱	۲	۳	۴
۱۰	۱	۲	۳	۴

۱۱	۱	۲	۳	۴
۱۲	۱	۲	۳	۴
۱۳	۱	۲	۳	۴
۱۴	۱	۲	۳	۴
۱۵	۱	۲	۳	۴

۱۶	۱	۲	۳	۴
۱۷	۱	۲	۳	۴
۱۸	۱	۲	۳	۴
۱۹	۱	۲	۳	۴
۲۰	۱	۲	۳	۴